

Elämää Lahdenpohjassa V

Lapsuutemme onnenpaikka – Merjä

Paikka oli suuri maalaistalo, sukunimeltään Väisänen. Se sijaitsi noin 10 km Jaakkiman asemalta, meitä eteenpäin. Tutustuttiin talon väkeen sillä tavalla, että Merjän emäntä (häntä kutsuttiin niin, vaikka oikea nimi oli Anna Väisänen) teki voit kotona. sitä hän kävi talosta taloon myymässä Lahdenpohjassa 4 mk/kg. Meillä oli tinki 4 kg viikossa!

Meillä ensimmäisen kerran myyntireissulla käydessään hän näki Maire ja ihastui ikihyväksi. Häneltä oli kuollut tytär, ja tämä tyttö muistutti Maire. Niin hän ystävystyi kanssamme, oli usein yötäkin.

Saimme käydä heidän maatalossaan, varsinkin kesäisin siellä säännöllisesti vietimme viikon, pari. Talo oli keltaiseksi maalattu. Siinä oli tupa, sali ja isännän kamari. Salissa oli valkoiset pitsiverhot ja suuri palmu. isännän kamarissa iso, tumma kirjoituspöytä ja seinäpuhelin.

Tuvasta vei ovi komeroon, viileään varastoon, jonka hyllyt olivat täynnä viiliastioita, savisia vateja, lihaa, leipää, voita ja vaikka mitä hyviä ruokia. Tuvasta vei suuren osan iso leivinuuni, jossa paistettiin pullat ja piiraat. Sen jälkilämmössä muhi karjalanpaistit, ihana kokkelipiimä ja "karamelli". Se tehtiin halkaistusta nauriista, joka oli kaa-putettu kupiksi. Jälttä ja sokeri sekoitettiin kuppiin ja annettiin hautua yön yli miedossa lämmössä. Aamulla se oli vaaleanruskeata, siirappimaisen makeata herkkua.

Anna-emäntä oli pieni, pyöreä ja ystävällinen mummo. Isäntä päinvastoin pitkä, laiha, hie-man kumara, vähän pelottavan näköinen riippuvine viiksineen ja haroittavine hiuksineen. Ker-toivat, että kun hän ruokaillessa pisti kokonaisen silakan suuhun-

Lypsy

sa, mutusteli aikansa, niin kohta työntyivät toisesta suupieles-tä ruodot ulos. Heillä oli kaksi ty-tärtä Aili ja Iina. Aili oli tumma, kaunis ja puhelias, Iina lyhyempi, pyöreähkö ja hiljainen.

Talous- ja ulkorakennukset oli-vat tavanomaisia riihineen, na-vettoineen, lampoloinen jne. Pa-ras oli kuitenkin ihanalta tuoksu-va savusauna.

Lehmiä oli viisi. Illalla yhdek-sän maissa niitä alettiin odot-taa kotiin saloilta. Jo kaukaa al-koi kuulua kellonkalkatus – lha-nalla, johtajalehmällä oli kel-lo kaulassa. Sitten juoksuntömi-nää ja pian koko lauma melkein-pä hännät sojossa kiiruhtivat ku-kin oman kaukalonsa eteen, mis-sä niitä odotti valmis suolainen

jauhoannos. Muita nimiä olivat Hertta ja Komia.

Lampaita oli iso lauma. Mustia ja valkeita, ainakin yksi pässi ja pikkuruusia vuonia, jotka kieppuivat emojensa ympärillä. Niil-le taittelimme syötävää, lepistä lehtikerppuja, ruislyhteitten ta-paisia sidoksia. Ne kuivattiin tal-ven sapuskaksi.

Hevosia oli muistaakseni kak-si. Koira ja kissa kuuluivat ta-loon, samoin vasikoita. Var-maankin oli myös sikoja, vaikka en muista niitä.

Kanat herättivät kovasti Mai-ren ja minun mielenkiintoa, sil-lä olimme kuulleet, että jos niitä juoksetta ja lennättää, munivat nahkamunia. Pohdimme ensin, uskaltaisimmeko tähän touhuun

ruveta. Seikkailumieli voitti ja niin päätimme pistää töpinäksi.

Ajoimme kanoja navetan ja tal-lin väliseen tyhjän tilaan. Jäin ovelle pitämään vahtia, etteivät kanat karkaisi. Maire huusi ja juoksi käsivarsiaan villisti heilutellen niiden perässä. Kävi siinä melkoinen kaakatus ja kirkuna-kin. Taisi höyheniä lentää kano-jen mukana. Aili oli kuullut sis-älle metelin, mutta ajatteli kis-san kanoja hätistelevän, eikä tul-lut katsomaan.

Seuraavana päivänä tutkim-me munia tarkasti, mutta petty-mys oli, kun ei näkynyt mitään erikoista – vain muutama kalk-kikupla. Maire "tiesi" niiden ole-van nahkamunien alkuja. Tuu-mimme, että olisi pitänyt len-nättää enemmän, mutta "olkoot

nyt"! Ei meitä tästä toruttu, nau-roivat vain. Ihme ja kumma – kai he meistä tykkäsivät.

Viiden-kuuden kilometrin päässä olivat kylän yhteiset suo-niityt. Ne oli jaettu talojen kes-ken. Saimme olla mukana siellä-kin. Oli hauskaa, kun jokaisella saralla oli omat heinänkorjaan-sa. Iloista puhetta piisasi ja nau-runhelähdyksiä varsinkin har-voivien naisten keskuudessa. Meilläkin taisi olla haravat. Yri-timme kuitenkin olla pois tiel-tä. Heinänkorjuun loppuiksi pi-dettiin tanssit. Mansikkamatko-ja mielelläni muistan. Poimimme tuoksuvat, hyvän makuiset mar-jat ahoilta ja pellonpientareilta.

Kuin kruununa tämän ihanan paikan yllä olivat metsälammet. Niitä oli useita noin kilometrin etäisyydellä talosta. Ne olivat tyyniä, rauhallisia lampia, joissa kasvoi valkoisia lumpeenkukkia ja keltaisia ulpukoita. Rannalla pestiin pyykkiä, soudeltiin, ui-tiin ja ongittiin.

Eikä romantiikkaakaan puut-tunut – nuori pari siellä soute-li ja unelmoi tulevaisuudestaan. Tyttö oli Aili ja poika naapuris-ta. Mutta talojen välit olivat kuin "Romeossa ja Juliassa". Tyttö oli varakkaasta talosta ja poika oli köyhä, niinpä ei nuorten seurus-telua suvaittu. Mutta ei se heitä haitannut! Siellä he vain soute-livat.

Kerrottiin, että tytön isä palk-kasi Mirjan vahtimaan nuoria kymmenestä markasta. Mir-ja lupasi pitää tarkkaa seuranta-ta, minkä varmasti tekikin, sillä myös nuori pari maksoi hänelle samasta työstä, ettei isä tule häi-ritsemään! Näin naureskeltiin – lieneekö perää?!

Sellainen oli Merjä.

Marja Huoviala
(s. Pellikka)
Tampere

"Kädet ovat lapsen ensimmäiset leik-kivälineet."

.;:Hiiri keittää velliä.;:
Hännällensä hämmentää,
nokallansa nokittaa.
Antaa tälle, antaa tuolle jne.
Tuo jäi ilman –

Tässä tapauksessa hiiri keittää uuden velliin, kunnes kaikki poikaset saavat.

Loput kantaa kellariin

jos nimittäin velliä on tullut liikaa, saat-taahan niinkin käydä.

Vauva istuu äidin sylissä, käsi käm-menpuoli ylöspäin äidin kädessä. Vau-van vapaana olevan käden etusormella hämmennetään tätä kattilaa, missä hii-ren velli poikasille kiehuu. Vauva mais-telee ensin velliä. Sitten jakaa vuoron-perään kullekin pikku hiirelle (sormil-leen) osansa. Loput vie kellariin (kai-naloon).

Syksyisin, marjojen laittoaikaan voi-vat sanat kuulua:

Leena keittää mehua.
Kuorii kuohut
monta kertaa,

idit,
leikittekö vauvojenne kanssa

maistaa sitä
eipä vertaa
Leenan mehulla.
Panee ensin pitkään pulloon.
Sitten toiseen, kolmanteen,
peukaloon ja pikkuseen.
Korkit painaa pulloihin
kaikki kastaa hartsiinkin.
Joka pullon erikseen
kellariin vie pitkälleen.

Sanat ilmoittavat toimintojen vaihtu-misajat ja äidin mielikuvitus värittää tekotavan.

Liikkuvat sorminivelet ovat omiaan lintuaiheisiin leikkeihin:

Peukaloinen oksalla
istuu yksinänsä.
Tulee siihen harakka
siivet levällänsä.
Kolmanneksi ampiainen,
kyyhkynen ja kottarainen.
Kaikki alkaa hyppiä
Yh-des-sä.
Prrrrrrrrrrrrrr
ampiainen pisti harakkaa.
Hauska seura lentoon lehahtaa.

Ylöspäin käännetyn kämmenen reu-

nalla on vauvan pikku "peukaloinen". Vuorotellen lentää siihen harakka (etusormi), ampiainen (keskisormi) sekä kaksi viimeistä: kyyhkynen ja kottarainen. Sitten ne kaikki hyppivät iloisesti kämmenellä. Ampiaisen (3:s) tökkää harakkaa (2:ta). Kaikki lehahtavat ilmaan lentämään.

Tapu tapu kakkaraa,
kukahen sen herkun saa?

Vauvan käsiä taputetaan vastakkain ja sitten hän syöttää leipomansa milloin äidille, isälle, siskoille, veikoille. Kiitos. Hyvää oli. Syö itsekin! Sano kiitos! Kiitos! – Paljon opittu!

Runon poljento herättää eloon uinuvan rytmittäjän. Kun sanat loihitivat liikkeen tai päinvastoin, opitaan suoritus hel-posti ja runo jää vähitellen lapsenkin muistiin. Leikin siemen on kylvetty ja itää. Kun lapsi kuulee esim. sanan "ta-pu", alkavat pikku kädet leipoa kakka-raa ja kömpiä vuoden vanha mum-min syliin, ottaa kädestä ja alkaa keit-tää hiirenvelliä, kunnes mummilta tu-lee runo säestykseksi.

Kotiliedelle kirjoittanut Inkeri Kuusisto
Kotiliesi 17/1933